

Satversmes tiesa

Preses relīze

• Lieta Nr. 2021-32-0103

• 05.05.2022.

Satversmei atbilst regulējums, kas noteic priekšmetus,
kurus apcietinātajam ir tiesības glabāt

Satversmes tiesa 2022. gada 5. maijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2021-32-0103 “Par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punkta un Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumu Nr. 800 “Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi” 4. pielikuma 10. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam”.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punkts noteic, ka apcietinātajam ir tiesības “izmantot personisko mazgabarīta sadzīves tehniku — televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli) un tam pievienojamās videospēles, kā arī ledusskapi, ūdens sildāmās ierīces, radiouztvērēju (bez balss ieraksta iespējām). Kopējais individuālajā lietošanā izmantojamās sadzīves tehnikas svars nedrīkst pārsniegt 30 kilogramus”.

Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumu Nr. 800 “Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 800) 4. pielikuma 10. punkts paredz, ka apcietinātajam ir tiesības glabāt mazgabarīta televizoru (ekrāna izmērs līdz 50 cm pa diagonāli), televizoram pievienojamās videospēles, mazgabarīta ledusskapi un radiouztvērēju.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 101. panta pirmais teikums:
“Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.”
- Satversmes 106. panta pirmais teikums:
“Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavieta atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.”

LIETAS FAKTI

Lieta ierosināta pēc Aivara Lemberga pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējs ar pirmās instances tiesas spriedumu, kas nav stājies likumīgā spēkā, notiesāts citstarp ar brīvības atņemšanas sodu un viņam noteikts drošības līdzeklis – apcietinājums. Apcietinājumā viņš lūdzis izmeklēšanas cietuma priekšnieka atļauju izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam. Pieteikuma iesniedzēja lūgums noraidīts, jo apstrīdētās normas neparedz apcietinātā tiesības izmantot šādu priekšmetu. Tādējādi pieteikuma iesniedzējam esot liegtas tiesības attālināti pildīt pašvaldības domes deputāta pienākumus. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata apstrīdētās normas pārkāpušas viņam Satversmes 101. panta pirmajā teikumā garantētās pamattiesības, proti, tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbībā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas nepamatoti ierobežo arī Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās pamattiesības, proti, tiesības izvēlēties nodarbošanos un darbavieta atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.

TIESAS SECINĀJUMI

Par Satversmes normu tvērumu un to, kā vērtējama apstrīdēto normu satversmība

Satversmes tiesa secināja, ka pašvaldības deputāts pieņem lēmumus pašvaldības iedzīvotāju interesēs. Deputāta amata pienākumu izpilde un tiesību izmantošana ir publiskās varas izmantošana sabiedrības labā, un pašvaldības deputāta amats ir publiski tiesisks amats. Tādējādi, ja persona ir ievēlēta pašvaldības domē, tad Satversmes 101. pants attiecināms arī uz tiesībām pildīt pašvaldības deputāta amatu. [12.1.]

Tāpat Satversmes tiesa secināja, ka jēdziens „nodarbošanās” attiecināms uz nodarbinātību gan publiskajā, gan privātajā sektorā, turklāt arī uz tādām profesijām, kurās darba tiesiskās attiecības netiek dibinātas uz Darba likumā regulētā darba līguma pamata. Tādējādi Satversmes 106. pants aizsargā arī personas tiesības pildīt pašvaldības deputāta amatu. [12.2.]

Tā kā Satversmes 101. panta pirmajā teikumā un 106. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības aptver arī tiesības pildīt pašvaldības domes deputāta amatu, izskatāmajā lietā Satversmes tiesa izvērtēja apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 101. panta pirmajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 106. panta pirmo teikumu. [12.3.]

Par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam

Liegums apcietinātai personai izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam ir noteikts sabiedrības interesēs, lai novērstu kārtības un drošības apdraudējumus, kā arī nodrošinātu netraucētu kriminālprocesa norisi. Ar apstrīdētajās normās ietvertu pamattiesību ierobežojumu tiek aizsargāta gan sabiedrības drošība, gan citu cilvēku tiesības. [16.]

Satversmes tiesa secināja, ka vispārējs aizliegums apcietinātajam izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam novērš jebkādu risku, ka tā varētu tikt izmantota tādu darbību veikšanai, kas, iespējams,

ir vērsta pret izmeklēšanas cietuma kārtību vai piemērotā drošības līdzekļa – apcietinājuma – mērķiem. [18.]

Satversmes tiesa atzina, ka neapstāv saudzējošāku līdzekļu apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo datortehnikas ar pieeju internetam nodošana apcietinātajam lietošanai var nonākt pretrunā ar drošības līdzekļa – apcietinājuma – mērķi. Šādā gadījumā jēgu zaudētu arī citi apcietinātajam noteiktie ierobežojumi, piemēram, tas, ka tiek ierobežoti apcietinātā kontakti ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma. Tāpat, paredzot cietuma administrācijai tiesības lemt par atļauju kontrolēti izmantot personisko datortehniku ar pieeju internetam pēc apcietinātās personas lūguma, būtu nepieciešams nodrošināt gan pielāgotu datortehniku, gan lietojumprogrammas, gan arī apcietinātās personas darbību uzraudzību un kontroli reāllaikā un pēc to veikšanas. Šāda kārtība prasītu ievērojamus gan finanšu resursus, gan cilvēkresursus. [19.3.]

Izskatāmajā lietā personas tiesības pildīt pašvaldības domes deputāta amatu bija jālīdzsvaro ar citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzības interesēm. Tādējādi, ņemot vērā gan to, ka tiklab apcietinājums, kā arī no tā izrietošie citu tiesību ierobežojumi ir terminēti un to piemērošanas nepieciešamība tiek regulāri pārskatīta, gan arī to, ka pašvaldības deputāts, atrodoties apcietinājumā, nevar pilnvērtīgi īstenot visas savas tiesības un pienākumus, Satversmes tiesa atzina, ka nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā. [20., 20.4.]

Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punktu un Ministru kabineta 2007. gada 27. novembra noteikumu Nr. 800 "Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" 4. pielikuma 10. punktu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajam teikumam un 106. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2021/07/2021-32-0103_Spriedums.pdf

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, kā arī ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas [mājaslapā](#). Aicinām sekot līdzī informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](#) un tiesas *Youtube* [kanālā](#).

Zanda Meinarte
Satversmes tiesas
Sabiedrisko attiecību speciāliste
Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv
67830759, 26393803

